

OPZET VAN EEN UITVAARTLITURGIE IN DE EKKLESIA TILBURG.

Ter bespreking op bijeenkomst 1 december 2015

De vormgeving van een uitvaartliturgie die past bij de traditie van de Ekklesia Tilburg, vroeger Maranatha, is een Viering van Schrift en Tafel. In overleg met de nabestaanden kan ook gekozen worden voor een Viering van Woord en Gebed.

In elk geval zal het liturgisch karakter van de viering prominent aanwezig moeten zijn. Er mag uiteraard enige ruimte zijn voor het bijzonder karakter van deze viering, zowel in het ritueel als in de keuze van teksten en liederen, de inbreng van de nabestaanden zelf en de herinnering aan de overledene. Maar een teveel aan toespraken en profane "optredens" van derden, zoals die soms bij uitvaarten plaatsvinden, verduisteren de centrale plaats van de Schrift en – waar van toepassing - de Tafel. Gezien de steeds groeiende praktijk om na overlijden afscheid te nemen in een crematorium, moet met de nabestaanden het eigen karakter van de uitvaartliturgie in de Ekklesia duidelijk besproken worden.

Het is de geloofsgemeenschap die samen met de nabestaanden afscheid neemt van de overledene. Daarom zijn het voorgangers uit die geloofsgemeenschap die leiding geven aan de viering.¹ Als er nabestaanden zijn die een "eigen" voorganger willen meebrengen, zou deze in de viering betrokken kunnen worden, maar altijd in het kader van de Ekklesiatraditie en samen met een van de beschikbare voorgangers van de Ekklesia.

Viering van Schrift en Tafel

Openingsritus

Het rustigste is, als de overledene bij het begin van de viering op de plaats van handelen staat. Bij een Viering van Schrift en Tafel kan men beginnen met de openingsritus, zoals die nu ook op zondagen wordt gevolgd: intrede van de voorganger(s), ontsteken van het licht aan de paaskaars en openingszang. De voorganger heet iedereen welkom en wijst op het bijzondere karakter van deze afscheidsviering.

Enkele mogelijkheden: Ik sta voor U in leegte en gemis VL 834

De Heer heeft mij gezien en onverwacht VL 175

Een schoot van ontferming is onze God VL 236

De woorden die wij spraken tot elkaar VL 526

Lichtritus

Daarna kan de lichtritus rond de overledene plaatsvinden: de kaarsen rond de kist worden ontstoken (desgewenst door de nabestaanden), terwijl een passend lied wordt gezongen.

Enkele mogelijkheden: Zo vriendelijk en veilig als het licht VL 174

Hoe ver is de nacht VL 388 of 389

Staan in licht VL 798

Lied aan het licht VL 925

¹ In de Ekklesia is uitdrukkelijk gekozen voor twee voorgangers bij een viering van Schrift en Tafel. Vraag is, of dit moet worden aangehouden bij de uitvaartliturgie, althans wanneer deze gebeurt met een viering van Schrift en Tafel. Als er een dienst van Woord en Gebed plaatsvindt, lijkt het duidelijk, dat er één voorganger is.

In memoriam

Hierna kan een In memoriam worden uitgesproken, al naargelang door een van de nabestaanden of door (een van) de voorgangers.

De Schrift geopend

De voorganger kondigt het begin van de dienst van het woord aan, waarna een passend lied wordt gezongen.

Enkele mogelijkheden: Boek, jij bent geleefd VL 491

Hoort en ziet het levend woord VL 574, 575 of mel. Evert van M.

Hoor, maar ik kan niet horen VL 527

Voor de Schriftlezingen zijn er vele mogelijkheden. De nabestaanden kunnen hun voorkeur hebben; dat kan in het vooroverleg duidelijk worden. Belangrijk is een goed lied te zoeken dat daarbij aansluit en als tussenzang kan dienen.

Enkele mogelijkheden voor Schriftlezingen zijn:

voor de 1ste lezing Exodus 33: 12-23; Psalm 30; Psalm 139; Openbaring 21: 1-7

en voor de 2de lezing Marcus 8: 27-35; Johannes 6: 53-59; Johannes; gedeelten uit hoofdstuk 11; Johannes 12: 23-28a; Johannes 14: 1-10.

Voor tussenzang: Een mens te zijn op aarde VL 729, 730 of 731;

Psalm 16 -vrij VL 26

Tijd van leven VL 794 of 795

Gezang naar psalm 25 VL 53

Gezang naar psalm 30 VL 58

Verdoofd en schamper VL 204 of 205

Lied om leven VL 881

Wat ik gewild heb VL 846

Na de 2de lezing een muzikaal intermezzo.

Vervolgens de overweging, aansluitend bij de Schriftlezingen. Als er na de lichtritus geen In Memoriam is geweest, kan de voorganger elementen daarvan opnemen in de overweging.

Na de overweging een lied ter afsluiting van de dienst van het Woord.

Enkele mogelijkheden: zie eventueel hierboven

Hij die gesproken heeft een woord dat gaat VL 217

De steppe zal bloeien VL 364

Psalm 23 VL 38 of 40

Dienst van de tafel

Na het aansteken van het tafellicht en het gereedzetten van brood en beker wordt de dienst van de tafel op de gebruikelijke wijze ingeleid. De gesproken tekst betreft bij de geloofsgemeenschap van de Ekklesia allen met wie de overledene in haar/zijn leven heeft geleefd en leidt naar de Mensenzoon die ons voorgaat in dood en opstanding.

De Ekklesia heeft voldoende tafelliederen ter beschikking; de keuze van een tafellied gebeurt in overleg met de nabestaanden en het koor/de cantors.

Alvorens de gaven worden gedeeld, is een vredewens zinvol.

Het koor kan tijdens het delen van de gaven eventueel ook nog een lied zingen.

Enkele mogelijkheden: Lied naar psalm 132 Ik zal niet rusten VL 344

Doe mij binnengaan VL 844

*Zoudt Gij ooit mij beschamen VL 674 (ook geschikt als tafellied)
Kom in mij VL 743*

Uitgeleide

Op uitnodiging van de voorganger kan hier ruimte zijn voor een kort woord, een gedicht, een gebed of een andere uiting van betrokkenheid bij de overledene en de nabestaanden.

Vervolgens spreekt de voorganger een afscheidsgebed uit, waarbij het lichaam van de overledene met water wordt besprenkeld als herinnering aan zijn/haar doop en zo mogelijk bewierookt, als eerbewijs.

Het gebed wordt afgesloten met een gezamenlijk gebeden Onze Vader.

Daarna wordt een slotlied gezongen, tevens als uitgeleide van de overledene.

Enkele mogelijkheden: Zolang er mensen zijn op aarde VL 152 of 153 of mel. Evert van Merode

Nu nog met halve woorden VL 932 of 933

Dan zal ik leven VL 918 of 919

Die mij droeg op adelaarsvleugels VL 239

Op mijn levenslange reizen VL 766

Naar het paradijs VL 852

Viering van Woord en Gebed

In de viering van Woord en Gebed vervalt de dienst van de Tafel.

In de plaats daarvan volgt na de afsluiting van de dienst van Woord

de Dienst van de Gebeden

Van een dergelijke dienst bestaat in de Ekklesia geen duidelijk ontwerp. Daarom kan er meer ruimte zijn voor de inventiviteit van de voorganger en eventueel nabestaanden.

De dienst kan uit twee onderdelen bestaan:

- een meer thematisch gezamenlijk gebed, afgewisseld door enkele gezangen
- een wat uitgebreidere voorbede, met bijvoorbeeld als acclamatie : Niemand leeft voor zichzelf VL 836

Om een beeld te vormen van het hier bedoelde, met name het eerste onderdeel, wordt als bijlage een model toegevoegd, dat in de praktijk zijn diensten bewezen heeft.

Na afsluiting van de voorbede kan het uitgeleide volgen zoals boven.

N.B. Inspirerende teksten zijn nog te vinden in:

Huub Oosterhuis, *Ogen die mij zoeken*³, Kampen (Kok) 2006

Huub Oosterhuis, *Waar onze doden zijn*, Ten Have 2013

Jules Jansen

Bijlage.

Eerste onderdeel Dienst van de Gebeden

* Woorden gezocht en gevonden in psalmen

Het koor zingt het lied "Woorden gezocht en gevonden"

V. Nu wij geluisterd hebben naar woorden uit de Schrift en overwogen hebben wat zij ons kunnen zeggen over het leven en sterven van ons allen, ook van deze overledene, willen wij opnieuw de Schrift openslaan, het Boek van de Psalmen, om te leren, hoe wij op dit moeilijke ogenblik woorden vinden omte kunnen bidden. Woorden om ons te kunnen wenden tot de Eeuwige, van Wie wij ons telkens afvragen wat Hij/Zij met ons voorheeft en wie Hij/Zij voor ons is. Laat ons dan stil worden en proberen te bidden.

Gij zijt mijn waarheid, Eeuwige God,
Gij die mij ruimte geeft als ik benauwd ben —
Wees mijgenadig, hoor mijn gebed.

A. Gij zijt voor mij en Gij zijt achter mij,
Gij hebt uw hand op mij gelegd -
Wonder van wijsheid dat mij te boven gaat,
onbereikbaar, ik kan er niet bij.
Als Gij zonden gaat tellen, houdt geen mens het uit.
Maar bij U is vergeving, en daarvan leven wij.

V. Hij, de waarachtige zelf, heeft de waarachtigheid lief.
Onschuld zal Hem aanschouwen.

Zo spreekt de Heer uw God:
"Ik zal u wegwijs maken,
mijn raad zal ik u geven;
mijn ogen zijn op u..."

God is goed en geen bedrieger,
wie dwalen wijst Hij rechte wegen.
Arme en ootmoedige mensen
geeft Hij de kracht zijn weg te gaan.

A. Alles wacht op U vol hoop,
alle levenden vragen U om voedsel;
zendt Gij uw geest, dan worden zij herschapen,
Gij geeft de aarde een nieuw gezicht.

Zend mij uw licht en uw trouw tegemoet:
zij gaan voor mij uit naar uw heilige berg,
zij zullen mij brengen tot binnen in uw huis.

Nu kan gezongen worden: Psalm 25³ (Houd mij in leven) of 16¹ (God, bewaar mij) of 27 (Dé Heer is mijn licht en mijn heil) of 30² (Van U wil ik spreken, God) Of: Alles wacht op U vol hoop VL 107

- V. Een mensenleven duurt zeventigjaar
of, als wij sterk zijn, tachtig ...
Leer ons dan zo onze dagen waarderen,
dat wij er wijze mensen van worden.
- A. Al moet ik het duister in van de dood,
ik ben niet angstig, U bent toch bij me,
onder uw hoede durf ik het aan.
Al wordt mijn lichaam ook afgebroken , al sterft mijn hart,
Gij zijt mijn rots, mijn God,
de toekomst die op mij wacht.
- V. Ik wil over Hem aan mijn broeders en zusters vertellen:
zijn Naam hoog houden in het midden van de gemeente.
- A. Getuigen moet heel Israël:
zijn liefde duurt in eeuwigheid.
- V. Geef mij dan goede woorden in om te getuigen van uw vergeving.
- A. En nu, van ganser harte zing ik dit lied voor U,
en ik mag niet meer zwijgen ,
en daarom, God, mijn God, dank ik U eindeloos.

Nu kan gezongen worden Psalm 126¹ (Als God ons thuisbrengt)

Daarna volgt de Voorbede als tweede onderdeel van de dienst van de gebeden